

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Örigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Apanta Ta Ellēnisti Heuriskomena

Cui idem præfixit Origeniana, Tripartitum opus, quo Origenis narratur vita,
doctrina excutitur, scripta recensentur

Origenes

Rothomagi, 1668

Quaestio nona, De resurrectione mortuorum

urn:nbn:de:hbz:466:1-25059

diem, & vesperam, ac matutinum tempus sine Sole fuisse, & Luna, & stellis? Cui & illud potest ad- A
 jungi, quod libr. 6. contr. Cels. legitur, falli eos, qui vera dierum sex spatia Moysen in
 mundi narranda creatione significasse putant: quosque se in suis ad-Genesim Commen-
 tariis refellisse ait. In quo Philonem secutus est, cuius hæc verba sunt: *Ἐπιθες πῖνον τὸ εἶδος*
ἐξ ἡμετέρας, ἢ ἐξ ὀσθίων προτέρων γαρύειναι. Nempe hæc tropice intelligenda, explicandaque
 1. Allegor. censebat Origenes, ut alia pleraque, in quibus allegorico sensui nimium tribuens, nati-
 vum & literalem subvertebat. Qui quoniam error suum sibi postulat examen, verbum
 non addam.

Q V Æ S T I O N O X A.

DE RESVRRECTIONE MORTVORVM.

I. Status questionis proponitur. II. Doctrina Origenis de resurrectione enucleatur.
 III. Vtrum resurrectionem absolute sustulerit. IV. Hoc crimine purgatur. V. Vtrum cor-
 poris resurrectionem admiserit, carnis inficiatus sit. VI. In eo etiam hesitat, & multo-
 rum præterea assensu gaudet. VII. Vtrum & quomodo corpora in resurrectione mutatum
 iri existimaverit. VIII. Hic quoque Patrum aliquot confessione se tuetur. IX. An corpora
 in resurrectione spherica futura autumaverit. X. Vtrum impios affirmaverit neatiquam C
 in vitam redituros. XI. Vnde suam de resurrectione doctrinam hausert, aperitur. XII.
 Nonnulla ad eius excusationem præter superiora colliguntur. XIII. Quo sensu dixerit pecca-
 torum causam ad corpus referri.

Hier. Epist.
 61 ad P2m.
 cap. 7.

TRANSEAMVS hinc ad famosissimam de resurrectione carnis & corporis questionem.
 Licet enim uti verbis Hieronymi, hoc argumentum adversus Origenem perfe-
 quentis. Cohæret autem illa quoque cum superioribus, nam statu animarum D
 ante hanc vitam exquisito, ipsarum quoque futura post hanc vitam fors exploranda est:
 nimirum solasne ac solitarias, an conjunctas corporibus quibus convixerunt postremum
 subituras iudicium, iidemque deinceps adhæsuras autumaverit. Ac magnum profecto
 haberemus ad quæstionis illius tractationem compendium, si huius argumenti & tituli li-
 bris ab eo conscriptis temporis diuturnitas peperisset; & quæcumque in iis olim fuerunt
 reprehensa, Veterum monumenta præ se ferrent: de se quippe ipse narrat libr. 3. *αὐτὸς*,
 cap. 10. publicatis suis De resurrectione lucubrationibus, *ὀφειστος* quosdam in Ecclesiastica fide,
 quasi velut stultæ, & penitus insipienter de resurrectione crederet, præcipue hæreticos. Multum quoque
 prodesse ad huius argumenti illustrationem Hammonis Hadrianopolitæ libri adversus
 Origenem super ea quæstione scripti, si vel superessent illi, vel tantumdem certe ex iis
 depromptum pervenisset ad nos, quantum è Methodij opere ejusdem instituti Epiphanius E
 & Photius excerptum servarunt. Verum vetustate consumptis his commentationibus, hæc
 ope destituti, partim ex Origenis dogmatum ἀλλυθία, partim ex aliorum expostulationi-
 bus, partim ex ejus scriptis, cuiusmodi ad nostram pervenerunt ætatem, quid ipsi visum
 sit pro viribus æstimemus.

II. Quod si rem primum ex doctrinæ ipsius textura spectare velimus, meminisse oportet
 accusatum fuisse eum, quod animam solam hominem constituere, post Platonem, di-
 xerit: & quod animas pro peccatis in varia corpora, sic tamquam in vincula conjectas
 tradiderit, ut supra observavimus. Ferunt præterea persuasum fuisse illi, Adamum propter
 noxam mortali fuisse corpore indutum, quo prius carebat, cum immortalis à Deo fuisset
 procreatus; pelliceasque tunicas, quas ei Deus post prævaricationem circumposuisse di-
 citur, nihil fuisse aliud quam corpora mortalia; ossa vero & carnes quas ante peccatum F
 habuisse Adamum Scriptura commemorat, carnes esse intelligibiles, & ossa intelligibilia.
 Cum igitur mortale corpus adventitium quid ac extraneum esse arbitratus sit, sequitur
 inde necessario, expurgatis peccatis, exolutisque suppliciis, liberam tandem aliquando
 animam, corporaliumque compedum pondere exoneratam resurgere. Nam si poena est
 gestare corpus, gestare certe corpus desinet anima, cum poena cessabit. Nam si poena est
 ligo, quod in scelere luellam subit ipsa, grave illud nempe, terrenum, & carneum; non
 illud autem quicum procreata primum & à Deo formata est. Huic consecrarium est, futu-
 rum ut anima humanorum illam configurationem membrorum à se abiciat, ut pote quæ
 carni corporis propria sit; meliorem autem & perfectiorem formam suscipiat, ut quæ in
 melius mutata, & perfectiori statui reddita sit; formarum autem omnium cum perfectis-

A si ma sit sphaerica, futurum quoque ut in globum anima perfectiores à mortuis suscitata rotundentur. Ex ea praeterea assertionem, quae animis pro criminum modo corpora plus minusve crassa imponi sciscit, efficitur illud, diversum fore resurgendi modum; splendidiusque ac subtilius inuitas corpus animas, quae in virtutibus seise, dum in terris agunt, diligentius exercent; quae contra prorumpunt in vitia, densioribus ac rudioribus corporibus adjunctam iri. Nunc utrum doctrinae suae ordinem ac consecutionem Origenes tenuerit, ex aliorum criminationibus, ipsiusque scriptis, expendamus.

III. Accusatum eum refert Pamphilus, quod resurrectionem mortuorum absolute sustulerit, atque hanc criminationem septimo loco positam confutat. Epiphanius Har. 64. cap. 11. conatum ait eum in Commentario in Psalmum 1. *ἐν τῷ 17 εὐὸν ἡμῶν συμβαίνοντων* *αἰετῶν ἢ ἀντὶς ἀσάστως ἡμῶν ἐν ἀληθείᾳ ἐλπίδος ἢ ὁμοιωμάτων*. Idem cap. 63. subdole eum ait & vafre resurrectionis nomen admittere; rem ipsam institari; quippe qui corpus neutriquam resurgere, sed solam animam decernat; animam autem non resurgere, quae non cadit, nec extinguatur; corpus quoque iuxta ipsius sancita non resurgere; nihil igitur resurgere, nec ullam proinde mortuorum esse resurrectionem. Itaque Augustinus ad Quodoultdeum Har. 43. resurrectionem ab Origenis sectatoribus negatam scribit. Hieronymus in Epist. 59. ad Avit. cap. 1. dixisse Origenem tradit *corporales substantias penitus dilapsuras; aut certe in sine omnium hoc esse futura corpora, quod nunc est aether, & caelum, & si quod aliud corpus sincerius & purius intelligi potest*; tum addit: *Quod cum ita sit, quid de resurrectione sentiant perspicuum est*. Deinde verba Origenis in eandem conspirantem sententiam sequentibus capitibus producit. Similia carpit in Iohanne Hierosolymitano Epist. 61. ad Pammach. Quo & illud pertinet quod scripsit libr. 12. in Ezech. 40. *Non quod iuxta sacrissimam haeresim corpora abolenda credamus*. Theophilus Alexandrinus Epist. Pasch. 2. inter caetera etiam resurrectionem à mortuis, quae spes salutis nostra est, ita corrumpit & violat (Origenes) ut audeat dicere corpora nostra rursus corruptioni & morti subiacentia suscitari; & postea: *Dicit corpora quae resurgant post multa saecula, in nihilum dissoluenta, nec futura aliquid, nisi cum de caelorum mansionibus anime ad inferiora dilapsae indigerint nobis, quae alia rursus fiant, prioribus omnino delitis*; tum infra: *Quod si ut falso putat Origenes, non solum corruptibile, sed & mortale corpus est suscitandum, ergo unum atque idem corruptio & incorruptio*. Alter eius locus adversus hanc haeresim ex quadam Epistola ad Sanctos qui erant in Secta, depromitur à Iustiniano in Epistola ad Menam; nec non & locus ex Epistola Cyrilli ad Monachos qui erant in Phua, quo significatur anathemati subiectum fuisse Origenem, quod mortuorum resurrectionem negaverit. Huic Epistolae ad Menam geminum subiungitur ex Origene testimonium hoc errore adpersum; aliud ex libr. 2. *περὶ ἀρχῶν*, quo corpora ab omnibus depositum, & in nihilum redactum iij statuitur, cum Deo omnia subijcerentur; rursusque futura corpora, si rationales à superioribus descendant: aliud ex libro quarto, quo idem significatur. Queritur praeterea Iustinianus apud Quintam Synodum, in Epistola quam descripsit Cedrenus, affirmare Origenistas, *ὅτι πᾶσι τοῖς ὄντι ἡ συνείδησις ἀείρειται, ἀλλὰ τὰ κενὰ σώματα διατηροῦνται τὸ ἴδιον σῶμα, & τὸ σώμα ἄπύπτον, & ὅτι ἀκαμίζον ἡλικίᾳ ἀπαρτῆς οἷς ἑαυτοῦ ἐνάδα, καὶ ζῶν ἰσο, καὶ δὲ ἐν τῷ αἰῶνι ἑαυτοῦ ἰσότηρον*. Corpora penitus interire, iiso Domino primam deponente propriam corporum, & reliquis omnibus; & omnes rursus ad eandem unitatem redire, & mentes fieri, cuiusmodi antea erant. Itaque propter sublatam corporum resurrectionem damnatum fuisse à Synodo Quinta Origenem testatur Photius in libello De Synodis, & Auctor incertus libelli De Synodis, qui in Iustellina Bibliotheca Iuris Canonici insertus est, & Canon primus Synodi Quinifextae, & Cedrenus. Placitum huic idem adferunt Sophronius in Epistola ad Sergium, & Anonymus apud Photium Cod. 117. & Iohannes Damascenus in libro De haeresibus, & Constantinus Harmenopolus in libro De sectis, & ante eum Glycas Annalium Part. 3. quamvis Parte 4. corpora quidem resurrectura, sed non eadem censuisse ipsum asseveret. Denique Cyriacus apud Symeonem Metaphrastem dixisse ait Origenistas Novae Laurae in Palaestina, *corpora nostra quae habuerimus ex resurrectione, esse penitus recitura ad incertam, & Christi primi*.

IV. Ab his criminibus purgat Adamantium quod supra demonstravimus, creatum nihil, ex decreto Origenis, corpore carere, unde sequitur vel injuriam huic facere, qui sensibile eum ferunt penitus interitura corpora, & in nihilum dissolventa, vel ipsum certe, juxta morem Scripturae, interitum appellasse instaurationem & in melius mutationem: sic enim Methodius Har. 64. cap. 32. *ἴδως ἢ γεγραπὸς λέξεν ἡμῶν εἰς τὸ κρείττον καὶ ἐσθλοτέρων διακατάστασιν τοῦ σώματος καὶ ἡσυχίας μετὰ βολῆς ἀπὸ λείας λείας, ἵδον τὰ αἰετῶν ἡμῶν ὡς διαδοχικῶν καὶ εἰς τὸ θαυμάσιον ἀπὸ πάντων ἑαυτοῦ ἀγλῶν*. Morem hunc esse dicemus Scripturae, ut mundi instaurationem, atque in melius & praestantius mutationem, interitum appellet, ut pote intereunte priore forma, dum in pulchriorem formam convertitur. Purgat eum quoque Hieronymus in Epistol. ad Pammach. cap. 8. cum ipsum scribit mediam tenuisse viam inter Catholicos veram carnis resurre-

A Eusebium quoque Origenis partiarum resurrectionem mortuorum fustulisse narrat Photius in Epistola quadam ad Constantinum. In eiusdem erroris suspicionem mutuo sese vocant Hieronymus & Rufinus, quem tamen uterque summa cura diluere conatur. Huic etiam adhaesisse Arnobium verisimile est: ait enim libr. 2. contr. Gent. Audetis videre nos, quod mortuorum dicamus resurrectionem futuram, quam quidem nos dicere confitemur; sed a vobis aliter quam sentiamus, audiri. Quod idem est ac illud Origenis carnis resurrectionem esse dicentis *ὅτι τὸ σῶμα τῆς ἀνάστασης ἕκαστοῦ ἕσται ἕκαστου ἰδίον*. Denique proditum est ab Epiphano & Hieronymo hanc ipsam fuisse Marcionis, aliorumque Hæreticorum de resurrectione falsam sententiam.

B VII. Quamvis crassam illam carnis molem & compagem à corporibus resurrecturis se-
cretum iri senserit Origenes: quibus tamen prædita ea fore qualitatibus ratus sit, cum resurgent, quam passâ mutationem, qua instructa forma, non satis liquidum est. Nonnumquam enim fuscitatum iri eadem, subtiliora licet ac splendidiora, asserit. Velut libr. 2. *ἀλλὰ ἀρχῆν*, cap. 10. Si necesse est nos esse in corporibus, non in aliis quam in nostris corporibus esse debemus: & capite sequenti: Videndum quoque est, ne forte etiam illud iste sermo significet, quod sicut Sancti corpora sua, in quibus sancte & pure in huius vite habitationibus vixerunt, lucida & gloriosa ex resurrectione suscipient: ita & impij quique qui in hac vita errorum tenebras & ignorantia dilexerunt, obscuris & tenebris post resurrectionem corporibus induantur: & libr. 3, cap. 6. Non autem dubitandum est naturam corporis huius nostri, voluntate Dei qui talem fecit eam, usque ad illam qualitatem subtilissimam, & purissimam ac splendidissimam corporis posse à Creatore perducî, prout rerum status vocaverit, & meritum rationabilis nature poposcerit: & mox: Ita etiam de natura corporis sentiendum est, quod non aliud corpus est, quo nunc in ignobilitate, & in corruptione & infirmitate utimur; & aliud erit illud quo in incorruptione & in virtute & in gloria utemur; sed hoc idem abjectis infirmitatibus in quibus nunc est, in gloriam transmutabitur spiritale effectum, ut quod fuit indignitatis vas, hoc ipsam expurgatam fiat vas honoris, & beatitudinis habitaculum: deinde ostendit non nobis ex quinto illo Philosophorum corpore fictum iri à Deo corpus, cum manifeste desinat sanctus Apostolus, quia non nova aliqua corpora resurgentibus à mortuis dentur, sed hæc ipsa que viventes habuerant, ex deterioribus in melius transformata recipient. Denique libro primo De resurrectione, ut est apud Pamphilum in Apologia, absurdum & iniquum fore ait, si sua mercede fraudetur corpus, quod cum anima fortiter decertavit; ea autem privatum iri ni resurgat. Hanc corporis re-
D parationem in melius cogitabat, ni fallor, Glycas cum opinatum scribit Origenem *τὰ σώματα ἡμῶν ἢ ἀνίστασθαι τὰ ἴδια ἢ τῆ ἀναστάσεως*: quæ verba repetit Cedrenus de Origenistis loquens in Quinto Concilio damnatis.

Aliquando vero ne idem quidem corpus in vitam rediturum visus est tradidisse. His videlicet persuasus Apostoli 1. Cor. 15. 42, 43, 44. *Seminatur in corruptione, surgit in incorruptione: seminatur in ignobilitate, surgit in gloria: seminatur in infirmitate, surgit in virtute. seminatur corpus animale, surgit corpus spiritale*, corpus resurrecturum quidem existimavit, sed immutatum natura, & à priore diversum, ac plane aliud; quemadmodum è grano tritici spica surgit à grano diversa, quod confirmari putat isto è priore ad Corinth. 15. 36, 37, 38. *Inspiciens, tu quod seminas non vivificatur, nisi prius moriatur. Et quod seminas, non corpus quod futurum est seminas, sed nudum granum, ut puta tritici aut alicuius cæterorum. Deus autem dat illi corpus sicut voluit, & unicuique seminum propriam corpus.* Vnde libr. 5. contr. Cels. mortuo, corpori velut semen futuri corporis inesse dicit, hominique è mortuis resurgenti corpus pro divino arbitrio impositum iri: tum concludit: *ἡμεῖς μὲν ἂν ἢ φαιδρὸν τὸ ἐκαστὸν σῶμα ἢ πταίρημα εἰς τὸ εἶναι ἀρχὴν φύσεως, ὡς ἀδὲ τὸ ἐκαστὸν κόκκον τῶ σίτου ἢ πταίρημα εἰς τὸ κόκκον τῶ σίτου. ἡμεῖς γὰρ ὅσπερ ἔσται τὸ κόκκον τῶ σίτου ἡμεῖς) εἰς φύσιν, ἢ τὸ λόγος τῶ ἐγγύς) τὸ σῶμα τῆ, ἀφ' οὗ μὴ φθινεσόμεθα ἐνθάδε) τὸ σῶμα ἐκ ἀφθαρσίας: & paulo superius: ἡμεῖς δὲ πταίρημα ἢ τὸ πταίρημα ἢ ζωοποιεῖται, ἢ τὸ μὴ φθαρτὸν, ἢ τὸ ἂν τὸ φθαρτὸν σῶμα ἀπέσει) ὃ γὰρ διὰ τὸ αἰὸν εἶναι σῶμα, καὶ διὰ τὸ εἶναι ἕκαστον &c.* Similia leguntur libr. 2. *ἀλλὰ ἀρχῆν*, cap. 10. Quo loco atque item libr. 2. De resurrectione, substantiam rationem appellat resurrectionis germen, quo corpora reparanda censebat, quam F à Scholasticis substantiam radicalem dici recte adnotavit Genebrardus; licet alio penitus ac diverso modo effectio eius ac virtus ab iisdem intelligatur. Itaque Gennadius libr. De dogmatibus, cap. 6. sic disputat: *Et non secundum Origenem immutatio corporum erit, id est aliud novum corpus pro carne; sed eadem caro corruptibilis que cadit, tam iustorum quam iniustorum, incorruptibilis resurget.*

Quamvis autem aliud proditurum corpus, & à priore diversum sinxerit sibi Adamantius, iisdem tamen notis, eadem forma insigne futurum affirmat in Commentario ad Psal. 1. quem commentarium in Epitomen à Methodio contractum representat Epiphanius Har. 64. cap. 12. & seq. Is ergo cap. 14. scribit corpora quæ per alimentorum susceptionem vitam tolerant, numquam eadem remanere, sed per ciborum esum & excretionem, fluxiv instar, perpetuo fluere & mutari: eadem tamen manere corpora hæc, non ratione

duntaxat animæ, quæ eadem semper est; sed propter earundem etiam formarum, quæ corporum singulorum notæ quædam propriæ sunt ac characteres, perseverantiam, unde lentigines, cicatrices, navi ad mortem usque corporibus adherent: in resurrectione igitur anima circumponi formam illam, qua Petrus verbi gratia constituitur, diversa licet materia sit, ac diversum corpus; animas quippe variis pro locorum varietate uti corporibus; & quemadmodum aliud necesse foret subire corpus, si in aquis victuri essemus, ita nobis vitam æternam in cælo, spiritalia necessario corpora esse asciscenda; sed mutato licet corpore, eandem tamen nequam extinctum iri speciem ac formam, quemadmodum Iesus, Moyses, ac Elias in transformatione sese eadem agnoscendos specie præbuerunt. Explicat id ipsum subinde Methodius cap. 38. ac eam quoque Origenis dissertationem in Apologiam suam Pamphilus inserit. Eustathius Antiochenus in libro De engastrimytho narrat Origenem male de resurrectione sentientem abunde à Methodio fuisse confutatum; ab eoque aperte demonstratum animam inde Hæreticis præbitam, cur specie solum, non corpore ipso homines olim fore suscitandos opinarentur. Notabilis vero est Nicetæ Acominati accusatio, qua Origenis sententiam his exponit verbis, iuxta Petri Morelli interpretationem: *Corpus hoc quo involuimur, resurrectionis illius die non resurget, sed humana tantum forma, qua Paulus forte vel Petrus dignoscitur; atque adeo extrinseca illa figura resurget, qua sub forma quoque comprehenditur. Porro subiectum ipsum, siue corpus, haudquaquam idem manebit: Seminatur enim corpus animale, inquit Apostolus, corpus spirituale resurgit. Quapropter necesse est, ut resurrectionem in sola forma futuram speremus; in subiecto vero non item. Addit deinde Nicetæ sententiam suam de resurrectione à Platoniciis Origenem accepisse; tradere autem illos duplex idoli genus animæ unicuique adherere; aliud ab æterno ei adnexum, splendidum & lucens; alterum crassius, ipsique ex astrorum dispositione circumpositum; huic deteriora animæ munia, illi præstantiora deberi: separari illud nonnumquam ab anima corpore exoluta, & ad pristinam sedem revolare; hoc ab illa solvi nequam posse, sed in Orcum, vel inter sidera post mortem abire. Quibus ita expositis hæc demum subiungit: Itaque Origenes, ut ita quidem fert sententia, cum animam idolo huiusmodi vestisset, quod proprias actiones, sibi quoque involutas circumfunderet, fore subiecti, ut una cum hoc illa resurgeret, futuroque iudicio subiceretur, qua in re Gentes profusus imitatur; mortalis autem tactuque exposita caro desruetur, atque evanesceret.*

Ulterius etiam ab illo nonnumquam Origenes, ac ne formam quidem ipsam & figuram corporibus suscitandis inhæsuram pronuntiat; & quemadmodum à grano tritici spica surgit grano assimilis, nec ex hoc transit in illam quicquam aliud, præter rationem feminis, seu *αριθμησις*, ita corpori mortuo inesse semen, quod germinabit novissima personante tuba, & aliud de se corpus dabit. Fusc hæc edidit Hieronymus in Epistola adversus Iohannem Hierosolymitanum, & Origenem sic inducit disputantem, cap. 8. *Cum autem iudicij dies advenit, & in voce Archangeli, & in novissima tuba tremuerit terra, movebuntur statim semina, & in puncto horæ mortuos germinabunt: non tamen eandem carnem, nec in istis formis restituent, quæ fuerunt. Capite deinde loquenti, ita loquentem fingit Adamantium, ossium, sanguinis, ac membrorum singulorum repudiata resurrectione: Nunc oculi videmus, auribus audimus, manibus agimus, pedibus ambulamus; in illo autem corpore spirituali toti videbimus, toti audiemus, toti operabimur, toti ambulabimus, & transfigurabit Dominus corpus humilitatis nostræ conforme corpori claritatis sue gloriæ. Quando dixit, Transfigurabit, id est post resurrectionem, membrorum quibus unum sumus, diversitas denegatur. Aliud nobis spirituale & æthereum promittitur, quod nec tactui subjacet, nec oculis cernitur, nec pondere pregratur, & pro locorum, in quibus futurum est, varietate mutabitur. Tum sibi Christi resurrectionem opponit, & suscitatum eius corpus, stans, ambulans, latere, manibus, carnibus, ossibus instructum: sed alia virtute pollere corpus respondet, quod de viri semine concretum non est, ac nostra corpora; & tale idcirco apparuisse Christi corpus, ut dubitavit Apostolus fidem faceret resurrectionis; æthereum tamen & spirituale fuisse, ut quod clausis ostiis ingressum sit, & in fractione panis ex oculis evanuerit. Quam responsum, ac reliquam item Origenis disputationem valide in sequentibus Hieronymus oppugnat. Ac idem, cum sibi fuisset propositum, accurate quoque dissolvit Augustinus Epistol. 49. ad Deogratias.*

Erroris certe illius notas reperire licet in Commentario Origenis ad Psalmum 1. quem in Epitomen contraxit Methodius. Ibi quippe locum Ezechielis, quo futuræ resurrectionis mysterium planissime aperitur, in aliam sensum detorquet; nam aridis illis ossibus, acerbam Iudæorum captivitatem notari putat, quæ corpora succo exhausta macie deformaverat; resurrectione autem, libertatem Iudæorum, quæ in pristinum eos statum, & integrum ac viridum corporis habitum erat restitutura. Alio itidem desecit illud Matth. 8. 12. *Ibi erit fletus & stridor dentium*, aliaque ejusmodi, quibus corpora resurrectione esse conficitur; nec ibi futuros dentes respondet, ubi nullus dentium usus futurus est; & cor-

Nicet. lib. 4.
Theol. 410.
fid. Har. 51.

Eccl. 417.

A poreamillam speciem mutatum iri; nec primam materiam, quam eandem esse saepe dicit ac corpus, illo modo resurrecturam; ad idque grani & spicae exemplum, quo usus est Apostolus, accommodat. Tomo quoque 17. in Matth. pap. 487, & 495. de quaestione à Sadduceis Sospitatori proposita agens, genitalibus caritura decrevit corpora in caelo, quod ibi genitalium usus abolendus sit. Sed & ex fine libri 2. De princip. affert hunc locum Hieronymus Epist. 59. ad Avit. cap. 2. *Cumque in tantum profecerimus, ut nequaquam carnes & corpora, forsitan ne anime quidem fuerimus, sed mens & sensus ad perfectam veniens, nulloque perturbationum nubilo caligans, inuebitur rationabiles, intelligibileque substantias facie ad faciem. Quae sic depravavit suo more Rufinus: Et ita crescent per singula rationabilis natura, non sicut in carne vel corpore, & anima in hac vita crescebat, sed mente ac sensu aucta ad perfectam scientiam, mens iam perfecta perducitur, nequaquam iam ultra istis carnalibus sensibus impedita, sed intellectualibus incrementis aucta, semper ad parum, & ut ita dixerim facie ad faciem rerum causas inspiciens.* Denique libro 5. contr. Cels. propter migrationes è loco in locum corporibus nos opus habere docet; id autem certam non requirere partium posituram, sed quodvis admittere corpus, corpus modo sit.

VIII. Incluisse eodem quo Origenes videtur Hieronymus libr. 3. in Epist. ad Ephes. cap. 5. v. 28. *Forveamus igitur, inquit, & viri uxores, & anima nostra corpora, ut & uxores in viros, & corpora redigantur in animas, & nequaquam sit sexuum ulla diversitas. Sed quomodo apud Angelos non est vir & mulier; ita & nos qui similes Angelis futuri sumus, iam nunc incipiamus esse, quod nobis in caelestibus repromissum est.* A critere ea explodit Rufinus, ut pote ex quibus interitus corporum, & sexuum abolitio consequatur: demum sic ait: *Quanto rectius faceres, si nos, quos culpae imitaretis in talibus, & hac sola Deo, ut se veritas habet, nosse permitteres: & te potius ignorare fatereris, quam ea scriberes, quae paulo post tu ipse damnares.* Sed purgat se Hieronymus libr. 1. Apolog. adv. Rufin. cap. 6. talia sese ex Origenis persona, non quasi rem à se assertam, sed quasi sibi obiciendam protulisse respondens. Eam & valide in Origenista quodam sese confutasse narrat Epist. 27. ad Eustoch. cap. 11. & alibi quoque pro falsa à se haberi restatur. Sexuum discretionem tunc iri abolitum non pauci è Patribus antiquis affirmarunt. Theodoretus: *ἡ ἀθανάτων ἐκείνων τῶν ἁγίων τῶν ἁγίων πνευματικῶν ἢ φύσεως.* Hac enim discretionem indiget eorum natura, qui sub mortis imperio degunt. deinde: *πῶς δὲ γὰρ ἀθανάτους γὰρ ἄνθρωποι τὸ πῆλο ἡβῶν παντάσῃσι πνεύματι.* His enim qui immortales evaserunt omnino supervacua est sexus multitudine. Consultantur praeterea Athanasius Serm. 3. contra Arianos, Basiliius in Psalm. 114. Hilarius Can. 23. in Matth. eadem illorum esse propemodum ac Origenis causa super hac quaestione de beatorum corporum sexu reperietur.

IX. Si animam in resurrectione aliud recepturam corpus, & aliter formatum ratus est Adamantius, quam quod in mortali gestaverat vita; eequamnam corpori huic figuram potius adscripserit quam globosam, ut pote rerum caelestium propriam, & formarum omnium perfectissimam, ac animis expurgatis & in perfectiorem reparatis statum maxime congruam? Sane Origenista Monachos, qui Palaestinae aeterna Iustini & Iustiniani temporibus infestabant, dixisse refert Cyriacus apud Symeonem Metaphrastem, *Quod aethera & sphaerica excitantur nostra corpora in resurrectione: sic Domini quoque corpus fuisse excitatum, & nos in vit. C.* futuros ei pares in resurrectione. Quapropter Iustinianus in Epistol. ad Men. probris Origenem incessit, quod corpora hominum orbiculata suscitatum iri affirmaverit. Hinc ita conceptus est quintus ex Anathematismis eidem Epistolae subjectis: *εἰ τις λέγῃ ἢ ἕξει ἐν τῇ ἀναστάσει σφαιροειδῆ τὰ τῶν ἀνθρώπων ἡγείρεται, καὶ οὐχ ὀμοιωθῆναι ὁμοίως ἡμῶν ἡγείρεται, ἀνάθεμα ἔστω.* Si quis dicit aut sentit globosa hominum suscitari corpora, nec consistunt nos rectos suscitari. Anathema esto. Damnat id ipsum in Origene & fute confutat Antipater Boltrensis Episcopus in Dissertatione adversus Origenem, inserta Iohannis Damasceni Eclogis, quas calamo exaratas Eclog. Ioh. Damascen. Titulo, *ἡ ἀναστάσις τοῦ σώματος τοῦ κυρίου.* spectat illud Hieronymi Epist. 61. ad Pammach. cap. 10. *Sic & Dominus noster in monte transfiguratus est in gloria, non ut manus ac pedes, ceteraque membra perderet. & subito in rotunditate vel Solis, vel sphaera voluceretur, sed eadem membra Solis fulgore rutilantia Apostolorum oculis perstringerent.*

Quod si ita sensisse constaret Origenem, à Platone illuc impulsus fuisse dicerem, qui finem ponebat *ἑξομοίωσιν τῶν θεῶν*, Deum autem corpore licet carentem, forma globosa pradium fingebat, quemadmodum & Xenophanes, ut est apud Ciceronem 4. Academic. & Laërtium in Platone, & Xenophane: ac proinde animis finem suum adeptis sphaericam formam tribuere cogebatur. Sed Hieronymus Epistol. 59. ad Avit. cap. 3. verba Origenis recitat è libro 3. *ὡς ἐξ ἀρχῆς*, quibus homines ait corpora idcirco deposituros, ut Deo similes sint, juxta illud Servatoris: *Ut quomodo ego & tu unum sumus, sic & isti in nobis unum sint.* Demum sic ait: *E duobus alterum suscipere cogimur, ut aut desperemus similitudinem Dei, si eadem semper sumus corpora habituri; aut si beatitudo nobis ejusdem cum Deo vita promittitur, eadem qua vi-*

vit Deus nobis conditione vivendum est. Tum Hieronymus: Ex quibus omnibus approbatur, quid de resurrectione sentiat. Deum plane incorporeum, ut est, ita esse putabat Origenes, ac ideo omni figura carere: qui ergo globosa corpora habituras animas teri potuit, quas similes futuras putabat Deo, quem corpore ac figura carere arbitrabatur: Itaque libr. 2. De princip. cap. 10. quosdam impugnans Hæreticos, qui resurrectionem funditus tollebant, requirerent, inquit, ab eis, si possunt nobis spiritualis corporis habitum demonstrare atque describere, quod utique nullo modo facere poterant. Vides inconstantiam hominis, animis suscitatis corpora detrahentis nonnumquam, nonnumquam affingentis, nec pro certo habentis æquamnam illa figuram habitura sint.

X. Scribit Origenes Tom. 17. in Matth. p. 494. 495. neminem à mortuis iri suscitatum, qui in hac vita non decertaverit. Verba hæc sunt: οὐδὲν ἐστὶν τῆς ἐκ νεκρῶν ἐπιβίωσις ἀλλὰ ἡ ἀνάστασις τῶν ἐκ τῆς γῆς ἐπιβίωσις, ἐκ δὲ τῆς γῆς ἐπιβίωσις ἐστὶν ἡ ἀνάστασις τῶν ἐκ τῆς γῆς ἐπιβίωσις, ἀλλὰ ἡ ἀνάστασις τῶν ἐκ τῆς γῆς ἐπιβίωσις, ἀλλὰ ἡ ἀνάστασις τῶν ἐκ τῆς γῆς ἐπιβίωσις. Quod si quis colliget inde, resurrectione privandos impios Origenem existimasse, abunde is sese à Pamphilo confutatum intelligat, vel ab ipso potius Origene in eo loco, quem è libro ipsius 28. in Esaiam profert Apologiae Auctor, quo justos & impios à mortuis suscitandos declarat; duplicem autem futuram resurrectionem, primam alteram justorum, alteram secundam impiorum, juxta illud Iohannis Apocal. 20. 5. Beatus & sanctus qui habet partem in resurrectione prima: in his secunda mors non habet potestatem: non ita ut illa tempore prior sit ista, sed modo & ratione. Ex hoc enim Iohannis commate dividenda resurrectionis occasionem arripuisse eos verisimile est, de quibus Gennadius: *Erit resurrectio*

Gennad. libr. De dogmat. c. 6.

mortuorum omnium hominum sed una & insimul & semel: non prima justorum, & secunda peccatorum, ut fabula est somniantium, sed una omnium. Hanc autem fore resurgendi rationem definit Origenes; unumquemque prout sese in vita gesserit, crassius subtiliusve à Deo corpus accepturum. Sane, inquit libr. 2. De resurrect. *qualis fuerit uniuscuiusque preparatio in hac vita, talis erit & resurrectio eius. Qui beatus hic vixerit, corpus eius in resurrectione arciniorie splendore fulgebunt, & opta ei mansio beatorum tribuetur locorum. Huic vero qui in malitia consumpsit tempus sibi & ita presentis indultum, tale dabitur corpus quod sufficere & perdurare possit in penis, &c.* Iterantur eadem libr. 2. *ἀπὸ ἀρχῆς*, cap. 3. & 10. & libr. 3. cap. 6. ubi ad cætera illud adijcit, postquam adeo res redierint, ut omnia unum sint, sicut Pater & Filius unum sunt, tum desitiram illam corporum diversitatem. Cum ergo resurrectione privatum iri impios dixit Origenes, resurrectionem illam intellige quæ damnationi opponitur. Ita Lactantius libr. 7. Divin. institut. cap. 21. *Tunc quorum fuerit probata iustitia, hi premium immortalitatis accipient: quorum autem peccata & scelera detecta fuerint, non resurgent; sed cum inopis recondentur in eisdem tenebras, ad certa supplicia destinati.* Duplici quippe modo accipi potest resurrectio, vel pro reditu ad vitam, & nova corporis ac animæ conjunctione; vel pro vitæ æternæ acquisitione: priore modo omnes homines ex æquo resurgent, posteriore iusti duntaxat. Expositionem hanc confirmat alter Origenis locus è Tom. 13. in Matth. 18. p. 327. οἱ δὲ ὄντες ἐν τῇ σῶσει ἀπὸ τῆς ἀνάστασις ἡ ἀνάστασις τῶν ἐκ τῆς γῆς ἐπιβίωσις, ἀλλὰ ἡ ἀνάστασις τῶν ἐκ τῆς γῆς ἐπιβίωσις, ἀλλὰ ἡ ἀνάστασις τῶν ἐκ τῆς γῆς ἐπιβίωσις.

2. salm. 1. 5.

resurgent impii in iudicio, resurrectione aut iudicio dignandos à Deo malos negare ait, non satis aperte indicantes quid resurrectionem aut iudicium esse arbitrentur. XI. Cæterum ut alias fere semper, ita in his quoque de resurrectione quaestionibus Platone magistro usus est Adamantius. Futurum quippe aiebant Platonici, ut animæ olim incipiant in corpora velle reverti, easque in corpora à prioribus diversa fore revocandas. Tertullianus libro De resurrect. carnis, cap. 1. *Platonici immortalem animam è contrario reclamant: in eo adhuc proxime etiam in corpora remeabilem affirmant: etsi non in eadem.* Legendus Plato lib. 10. De republ. ubi ex Heri Pamphylj persona, animæ statum post mortem, pœnas, & immortalitatem describit. Sed multo magis in Phadone, quo materiam illam exhaurit. Legendus quoque Augustinus libr. 2. De Civit. Dei, cap. 26, & 27.

XII. Sed ne solum Origeni nostro defuit officium, si quæ in ejus patrocinium præter superiora colligi possunt, paucis comprehendamus. Sua primum illi in hujus argumenti tractatione favet inconstantia, quæ cum ex superioribus satis manifesta est, tum ex eo etiam quod de fine rerum disputans, & utrum in corpore, an extra corpus suprema beatitate frui possit inquirens, triplicem opinionem unicuique pro libitu persequendam proponit

A proponit libr. 2. *de aspe.*, cap. 3. quem locum repetit Hieronymus Epistol. 59. ad Avit. cap. 2. Caput quoque sextum libri primi De princip. eandem Origenis fluctuationem testatur; nam postquam duplicem de statu Beatorum sententiam exposuit, quarum prior interitum corporum naturam definit, & à qua sese alienum profitetur, alia naturam corpoream in modum ætheris expurgatum iri tradit, tandem sic concludit: *Certius tamen qualiter se habitura sit res, scit solus Deus, & si qui eius per Christum, & Spiritum sanctum amici sunt.* Pari prope modo consimilis argumenti disputationem claudit libr. 2. *de aspe.*, cap. 2. Prodest quoque ad excusandum eum Rufini responsio, pertendentis errores istos circa resurrectionis materiam scriptis ipsius ab Hæreticis fuisse adspersos. Verba eius sunt: *Vel iterum de resurrectione carnis, qui tam evidenter pronuntiavit naturam carnis in cælum ascendisse cum*

*Rufin. de
aspe. libr.
Origen.*

B *Verbo Dei, atque inibi cœlestibus apparuisse Virtutibus, novum & admirandum eis sui visum præbentem, possibile erat ut hanc iterum non esse salvandam diceret?* At inde tamen præcipuum sibi arcessit Origenes præsidium, quod sua ætate nondum quæstiones illa fuerant ab Ecclesia dijudicata; quo factum est, ut dum eum à veritatis norma deflexum revocare satagit Methodius, à vero ipse deerraverit, & alij quoque non sine offensione in hac quæstione versati sint, ut offendimus supra; & Hieronymus velut tribuens materiam hanc tractaverit Epistol. 61. ad Pammach. cap. 13. ait quippe: *Ergo, inquit, & nos post resurrectionem comesturi sumus? Nescio, non enim scriptum est, & tamen si queratur, non puto comesturos.* Quæ causa est, cur suam de resurrectione declaraturus sententiam Origenes, retinendam Veterum opinionem pronuntiaverit, quia nimirum quantumvis absona eius dogmata suos tamen auctores & patronos Chabuere.

XIII. Ex supra dictis subvertitur Methodij ratiocinatio, qua hoc Origenis pronuntiatum confutare aggressus est, peccatorum omnium causam ad corpus referri. Ait quippe Methodius contraria sibi loqui Origenem; cum enim animam citra corpus peccasse, & propter peccatum scortis tunicis vestitam fuisse, tunicaq; illas corpora ipsa esse concessent; nunc sibi ipsum repugnare, cum corpus causæ esse dicitur cur anima peccet. Origenianæ doctrinæ connexionem non vidit Methodius. Diximus enim supra corporeas animas vel incorporeas appellasse Adamantium, crassiorum vel tenuiorum corporum ratione, cum revera corporeas esse, & Deum unum incorporalem censuerit. Idem animas pro peccatorum gravitate graviora subire corpora asseruit. His neutiquam repugnat illud, D animas à corporibus suis trahi in vitia, & cum numquam corpore carituræ sint, futuros semper beatitudinis & damnationis circuitus; & antequam humanis adstrictæ essent membris, in peccata tamen fuisse prolapsas, ac meritas cur è subtilioribus corporibus in spissiora demergerentur. Atque ita commune aliquid habet Origenes cum Porphyrio, qui dicebat, *ut beata sit anima, corpus omne esse fugiendum.* Sed ut communia quædam cum Porphyrio sit locutus, penitus tamen diversa sensit.

Notandum porro Auctorem Dialogi De recta in Deum fide, qui sub Origenis nomine prodit, Marinum Bardesianistam inducere hæc dogmata propugnantem; Hominem sola anima constare; Animam scelere admissio, tunicis pelliceis, hoc est corpore, tamquam vinculo ac compede fuisse constrictam, atque inde à Ieremia vinctos nos appellari; ac E Animo malorum omnium causam esse corpus: Adamantium autem hæc ipsa impugnantem; & hominem, corpore licet & anima constet, animam tamen in Scripturis vocari demonstrantem, eademque Marino reagentem, quæ apud Epiphanium Origeni Methodius opposuit.

QVÆSTIO DECIMA.

DE POSTREMO IVDICIO.

F I. Exploratur placitum Origenis de rebus supremo Dei arbitrio iudicandis: II. & de ratione ac loco iudicij postremi.

I. **M**ORTVORVM resurrectionem supremum Dei iudicium excipiet. Quo cum ulciscenda scelera, mercede autem donanda sint recte acta & virtutes, idcirco statuta opinatus est Origenes, quæcunque vel recte vel male agendo premia vel supplicia promereri possunt. Superius autem ostendimus Angelis ipsum, fidelibus, ac elementis bene vel male agendi potestatem affinxisse. *Futurum est*, inquit Homil. 4. in Ezech. *ut in die iudicij non solum homo, sed etiam univèrsa conditio iudicetur: Omnis quippe creatura congemiscit & condolet.* Tum in hunc rerum iudicandarum censum coniicit Angelos, cœlum, quaque supra & infra cœlum sunt, terram ipsam, & aërem. Quæ de opinione